

ПОВІДОМЛЕННЯ

Борисов Олег, Пилипко Л.

ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ ПРОГРАМИ «ГОРИЗОНТ-2020» В СПІВРОБІТНИЦТВІ ЄС ТА УКРАЇНИ

У даній роботі будуть розглянуті ключові цілі та характеристики нової програми «Горизонт-2020», зосередження фінансових ресурсів на ключових пріоритетах програми, перспективи та цілеспрямованість співробітництва на період реалізації програми та визначення можливостей, умов та ролі участі для України.

Ключові слова: інновації, Європейський Союз, міжнародна співпраця, «Горизонт-2020»

Актуальність теми дослідження. Програма «Горизонт-2020» покликана полегшити науково-технічне співробітництво, спрямоване на створення нових технологічних рішень. Важливо поліпшити доступність до залучення підприємців та вітчизняних науковців до науково-технічного співробітництва та необхідність у підвищенні рівня якості реалізованих проектів. Це полегшить вхід до реалізації спільних проектів, метою яких є підвищення ефективності науково-технічного співробітництва між країнами, та буде сприяти новим можливостям для розвитку науки та техніки України.

Викладення основного матеріалу. Завжди поштовхом для розвитку країн, що розвиваються були і є розвинуті провідні країни. Співробітництво між країнами дає можливість стрімко розвиватись і обмінюватись досвідом.

Європейською Комісією було започатковано нову Рамкову програму науково-технічного співробітництва «Горизонт – 2020», мета якої – об'єднати фінансування наукових досліджень, розроблення нових технологій та інноваційного промислового виробництва в ЄС у період із 2014 по 2020 рр.

Вона має замінити і об'єднує всі існуючі програми ЄС з фінансування досліджень та інновацій, включаючи Сьому Рамкову програму з досліджень, Рамкову програму з конкурентоспроможності та інновацій і діяльність Європейського Інституту Інновацій та Технологій.

Назва нової програми ЄС з фінансування досліджень та інновацій – Горизонт 2020 віддзеркалює прагнення забезпечити розвиток нових ідей, економічне зростання та робочі місця на майбутнє.

Європейська Комісія поставила перед програмою «Горизонт – 2020» ряд нових завдань. Одне з основних її спрямувань впливає з ключових цілей як оновленої Лісабонської стратегії, так і нещодавно прийнятої Європейською Комісією Стратегії розвитку Європи до 2020 р. «Європа – 2020» (Europe 2020 Strategy). Стратегія «Європа – 2020» являє собою план розвитку й економічного зростання Європейського Союзу на довгострокову перспективу, де провідну роль у досягненні поставлених цілей відіграватимуть освіта, наука та інновації.

Сьома рамкова програма (FP7) досягла особливого розвитку, мета якої було співробітництво у сфері наукових досліджень країн-учасниць ЄС на період 2007 – 2013 роки. На проведення наукових досліджень загальна сума витрат, згідно з програмою становила 52 млрд. євро.

Основною метою створення програми «Горизонт-2020» є розробка інноваційних технологій для країн-учасниць ЄС, об'єднання фінансування науково-дослідницьких робіт на період 2014-2020 роки. Дана програма повинна замінити Сьому рамкову програму (FP7).

Рамкова програма «Горизонт-2020» зосередить фінансування на різних, взаємодоповнюючих пріоритетах ЄС. Ці пріоритети відповідають пріоритетам, визначеним в програмі «Європа 2020» та Інноваційним Союзом.

Пріоритети зосередження фінансування програми «Горизонт-2020» включають в себе:

- Інформаційно-комуникаційні технології;
- Нанотехнології;
- Новітні матеріали;
- Біотехнології;
- Космічна галузь. Гургула

Під час здійснення попередньої, Сьомої Рамкової програми з досліджень та інновацій ЄС, Україна зайняла лідируючу позицію серед країн Східного Партнерства та увійшла до десятки найбільш активних країн-партнерів, поступаючись лише США, Канаді та

країнам БРІКС.

Наукові установи та вищі навчальні заклади України взяли участь у 126 проектах Сьомої рамкової програми з обсягом фінансування Європейської Комісії у сумі близько 26,5 млн євро. Загальний обсяг фінансування підтримки досліджень та інновацій у рамках програми передбачений у розмірі понад 70 млрд євро.

Україна увійшла до 11-ти провідних наукових країн світу, які визначені ключовими стратегічними партнерами ЄС в програмі ЄС «Горизонт 2020», а також наша держава визнана єдиним стратегічним партнером Євросоюзу у Східній Європі.

Україна бере участь у проектах ЄС, що дає можливість українським вченим виконувати широкий спектр новаторських і прикладних робіт, проводити фундаментальні дослідження в найбільших науково-дослідних центрах, залучати високі технології у галузях промисловості України до реалізації проектів. Також розвитку промисловості України сприяє отримання додаткових замовлень на створення високотехнологічної продукції п'ятого-шостого укладу. Починаючи з 2013 року, Міністерство веде активну роботу, пов'язану з забезпеченням участі вищих навчальних закладів та участю науково-дослідних установ у рамковій програмі ЄС «Горизонт-2020». Розглянемо українські заявники та порівняльний аналіз за країнами ЄПС до участі RP7 у статистичному звіті.

Таблиця 1

Заяви подані регіонами України

Регіон	Прийнято	Подано	Показник успішності
Київ	50	292	17,1%
Харків	14	78	17,9%
Львів	5	50	10,0%
Одеса	4	32	12,5%
Севастополь	11	27	40,7%
Донецьк	6	18	33,3%
Дніпропетровськ		16	0,0%
Сімферополь	4	11	36,4%
Ужгород	3	8	37,5%
Тернопіль	1	6	16,7%
Запоріжжя	1	6	16,7%
Івано-Франківськ		4	0,0%

Порівняльний аналіз за країнами ЄПС. Україна на фоні ЄПС.

Країни-партнери за Європейською політикою сусідства (ЄПС)

Країна	Учасники за поданими пропозиціями	Запропонований фінансовий внесок ЄК у поданих пропозиціях (євро)	Кількість учасників за прийнятими пропозиціями	Запропонований фінансовий внесок ЄК у прийнятих пропозиціях (євро)	Показник успішності прийнятих/поданих пропозицій
Вірменія	85	8 174 977	19	804 859	22,4%
Азербайджан	54	4 154 456	13	509 604	24,1%
Білорусь	132	18 253 829	19	1 199 127	14,4%
Грузія	119	20 884 945	28	1 728 435	23,5%
Молдова	88	873 097	18	943 667	20,5%
Росія	1689	259 281 465	323	39 354 415	19,1%
Україна	601	72 337 202	112	7 961 308	18,6%

Так, з метою практичної реалізації європейської наукової програми підтримки досліджень та інновації «Горизонт-2020» наказом Міністерства освіти і науки № 1802 від 20 грудня 2013 року на базі вищих навчальних закладів, наукових установ Національної академії наук України та громадських організацій створено мережу національних контактних пунктів програми «Горизонт 2020», а також затверджено їх перелік. Якісному розширенню співробітництва з Європейським Союзом сприятиме діяльність національних контактних пунктів науково-дослідній і технологічній сферах, що підвищить рівень інформованості щодо програми «Горизонт-2020» всіх зацікавлених осіб, незалежно від виду їх діяльності або галузі досліджень.

Для ефективного досягнення багатьох специфічних цілей необхідна міжнародна співпраця з партнерами з третіх країн відносно програми «Горизонт-2020», зокрема, цілей, які пов'язані з міжнародними зобов'язаннями та з зовнішньою політикою ЄС. Це стосується глобальних за своєю природою суспільних викликів, визначених програмою «Горизонт-2020».

Діяльність на міжнародному рівні так само важлива для посилення конкурентоспроможності європейської промисловості завдяки сприянню залученню та торгівлі новітніми технологіями,

наприклад, за допомогою розробки всесвітніх стандартів та керівництв з експлуатаційної сумісності, і завдяки сприянню прийняттю та розгортанню європейських технічних рішень за межами Європи.

Міжнародна співпраця за програмою «Горизонт 2020» зосереджуватиметься на співпраці з трьома основними групами країн:

- 1) країни розширення ЄС та сусідні країни;
- 2) індустріалізовані країни з економікою перехідного періоду;
- 3) країни, що розвиваються.

Програма «Горизонт-2020» доступна для потенційних кандидатів у члени ЄС, та для країн, які готуються до вступу в ЄС і відповідають критеріям:

- економічна співпраця ЄС;
- високий інноваційний та науковий потенціал;
- приналежність до Європейської політики добросусідства;
- участь у науково-інноваційних програмах ЄС;
- інші.

Існує перспектива збільшення вантажообігу українських морських портів завдяки впровадженню програми Горизонт-2020, з метою розширення рамок співпраці з ЄС.

Розглянемо порівняльні статистичні дані трьох крупних морських портів Одеської області.

Морський порт Южне за 8 місяців збільшив вантажообіг на 6,7% Вантажообіг морського порту Южне (регіон «Велика Одеса», Україна) за 8 місяців 2014 роки склав 30,072 млн т, що на 6,7% більше, ніж за аналогічний період 2013-го, говориться в матеріалах порту. Перевалка експортних вантажів збільшилася на 13,5% і перевищила 23 млн т. При цьому зросли об'єми профільної для порту номенклатури: вугілля – на 4,1% (до 1,4 млн т); залізорудної сировини – на 7,9% (до 13,7 млн т); зерна – на 92% (до 4,88 млн т). Транзит, що як і раніше становить істотну частину вантажообігу порту (понад 15% сукупного об'єму за звітний період), знизився на 17,3%, до 4,62 млн т. Причина – помітне скорочення ряду профільного транзиту: руди – на 34% (до 1,72 млн т); насипних добрив – на 39% (до 497 тис. т). В той же час, перевалка вугілля (російський транзит) зросла на 8,3% і перевищила 373 тис. т; на 5,8% збільшився транзит наливних хімгрузов (також російський ресурс). Різко збільшився транзит нафтопродуктів – в 3,2 рази, до

292 тис. т. Перевалка через порт імпортованих вантажів зросла на 4,7%, до 2,34 млн т. Основні чинники зростання – вугілля (+6,8%, до 1,8 млн т) і нафтопродукти (зростання в 3,7 рази, до 13. Іллічівський морський порт за 9 місяців збільшив вантажообіг на 5%.

Грузооборот Іллічівського морського порту (Україна) в січні-вересні 2014 року склав 12,27 млн т, що на 4,9% більше, ніж за аналогічний період 2013-го, говориться в матеріалах порту. Значне зростання продемонстрував експорт, домінуючий в структурі завантаження порту, – більш ніж на 37%, до 7,27 млн т. При цьому зростають всі номенклатурні складові – наливні вантажі (+18,5%), сипкі (+39%), генеральні (+48%). Так, на 46% збільшилася перевалка на експорт зерна (до 3,08 млн т), на 18% – рослинної олії (до 1,07 млн т), удвічі – вугілля (до 285 тис. т), на 8% – руди (до 296 тис. т). Порт отримав вантажопотік експортних чорних металів, що перейшли з Азовського морського регіону, що примикає до конфліктного Донбасу, – за 9 місяців поточного року перевалено понад 42 тис. т прокату (проти 0,9 тис. в січні-вересні 2013-го). Більш ніж в 2,5 рази зросли об'єми експортних автопоромних вантажів – номенклатури, профільною, що є, для порту. Значними залишаються в Іллічівську об'єми транзитної перевалки – понад 2,9 млн т, із зниженням на 18% до січня-вересня 2013 року. Основна суховантажна номенклатура транзиту – сірка (853 тис. т -19%) і чавун (923 тис. т +21%). У наливному сегменті основу транзиту склали сира нафта (51 тис. т -4%) і нафтопродукти (56 тис. т -43%). Перевалка імпортованих вантажів скоротилася на 25%, до 2,05 млн т. Тут різко впали об'єми вугілля (-95%) і руди (-32%); істотно зросла перевалка імпортованих нафтопродуктів, що перевищила 141 тис. т (проти 3 тис. т за 9 місяців 2013 роки).

Перше імпортоване вугілля з ЮАР для України прийняв Іллічівський морський порт Судно ТХ Scotian Express, завантажене південноафриканським вугіллям для потреб ТЕС України, прибуде в Іллічівський морський порт до 20 жовтня. Це перше судно, зафрахтоване для перевезень імпортованого вугілля з ЮАР. Всього в рамках даного проекту, санкціонованого Кабміном України, планується закупівля і перевезення 1 млн тонн вугілля антрацитної групи. Сторонами операції виступили ГП «Укрінтеренерго»

(покупець) і Steel Mont Trading Ltd (продавець). Перша суднова партія вугілля склала 84 тис. тонн. Порт відвантаження – Річардс-бій (ЮАР). Проект дозволить Іллічівському порту відновити роботу з вантажопотоком, що входив раніше в структуру його основного завантаження. Так, в 2013 році порт перевалив 335 тис. тонн імпортного вугілля, понизивши об'єми наполовину порівняно з 2012-м-кодом. У поточному році об'єми були нульовими.

Вантажообіг Одеського морського порту за 9 місяців збільшився на 12,5%.

Вантажообіг Одеського морського порту (Україна) в січні-вересні 2014 року склав 17,686 млн т, що на 12,5% більше, ніж за аналогічний період 2013-го, говорить в матеріалах порту. Збільшилася перевалка всіх номенклатурних груп – наливних, насипних і генеральних вантажів (+15,2%, +9,6%, +13,7% відповідно). Найбільш динамічні позиції – нафтопродукти (зростання в 2,1 разу, до 2,48 млн т), зерно (зростання в 1,4 разу, до 4,2 млн т), чорні метали (зростання в 1,7 разу, до 3,4 млн т). Перевалка експортних вантажів зросла на 25% і перевищила 11,3 млн т. Локомотивами зростання стали нафтопродукти (+56%, до 406 тис. т), зерно (+40%, до 4,1 млн т), прокат чорних металів (зростання в 2,3 разу, до 2,65 млн т). В той же час знизилася перевалка на експорт рудних вантажів і лісу. Істотно збільшився транзит – на 12,5%, до 3,85 млн т. Основні чинники – зростання нафтопродуктів в 2,2 разу (до 2,7 млн т), наливних хімвантажів (+2,9%, до 685 тис. т), чорних металів (+13%, до 652 тис. т). В той же час, практично до нуля зведені об'єми транзитної нафти – якщо за 9 місяців 2013 роки було перевалено понад 900 тис. т, то в нинішньому році – 10,2 тис. т. Скоротилася в порту перевалка імпортних вантажів (-23%, до 2,4 млн т). Впали об'єми імпортного прокату, тропічних масел. При цьому збільшилася перевалка імпортної нафти (+0,5%, до 160 тис. т).

Наразі Одеський порт реалізує проект розширення контейнерного терміналу на Карантинному молу вартістю майже 5 млрд грн, більше 50% з яких вкладає інвестор. Крім того, ведеться спільне будівництво з компанією "Бруклін-Київ" зернового перевантажувального комплексу загальною вартістю близько 1 млрд грн, де 726 млн грн - кошти інвестора. Водночас, серед найперспективніших проектів порту "Южний"

- розвиток групи компаній "Трансінвестсервіс", який передбачає розширення й реконструкцію комплексів для перевантаження навалювальних вантажів на існуючих причалах і будівництво нового причалу для перевантаження генеральних, навалювальних і Ro-Ro вантажів.

В Іллічівському морському порту найближчим часом намічений старт днопоглиблювальних робіт на підхідному каналі та в акваторії порту. Серед перспективних планів - розвиток потужностей з перевалки контейнерів та створення терміналу потужністю 1,5 млн TEU, орієнтовною вартістю 1 млрд 200 млн грн коштів інвестора. У планах порту також створення сучасного терміналу з переробки сільськогосподарської продукції.

Висновки. Програма створена Європейським Союзом «Горизонт-2020», орієнтована на розвиток інноваційної та дослідницької діяльності в усіх сферах суспільного життя – від фундаментальних наук до впровадження інновацій в реальний сектор економіки. Програма «Горизонт-2020» вважає пріоритетним підвищення конкурентоспроможності виробництва, сприяння фундаментальним науковим дослідженням, розвиток ІКТ, нового матеріалознавства, нанотехнологій, біотехнологій та космічної галузі та пошук відповідей на найбільш гострі соціальні виклики в сфері охорони здоров'я, демографії та екології.

Беручи до уваги, участь України в Сьомій рамковій програмі, то можна вважати, що Україна може брати участь у всіх структурних компонентах групи, особливо програми «Міжнародне співробітництво» приймати участь у програмі «Горизонт-2020». Це буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності країн Європи, та підвищенню і розвитку результативної співпраці між країнами-членами. Щоб дозволити їм перейняти досвід інших країн та застосувати запропонованні інновації у власному розвитку, рамкова програма «Горизонт-2020» створила умови для участі, прозорості та відкритості всіх програм для третіх країн.

Порівнюючи три крупних морських порти Одеської області, можна зробити висновок, що за останні 9 місяців вантажообіг найбільше збільшився в Одеському морському порту на 12,5 %. Іллічівськ почав імпортувати вугілля з ЮАР для України. Проект дозволить Іллічівському порту відновити роботу з вантажопотоком, що входив раніше в структуру його основного завантаження. У портах Одеси, Іллічівська і Южного планується

реалізація інвестиційних проектів загальною вартістю до 70 млрд грн. Про це повідомляє прес-служба Міністерства інфраструктури України. Згідно статистичним даним, ми бачимо, що існує перспектива збільшення вантажообігу українських морських портів завдяки впровадженню програми Горизонт-2020, а це дасть можливість розширити рамки співпраці з країнами ЄС.

Література

1. Шнирков О.І. Європейський Союз у глобальному інноваційному просторі : монографія. / о.і. Шнирков. — К. : вПц “Київський університет”, 2008. — 144 с.

2. Офіційний сайт Рамкової програми «Горизонт – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=no

3. Офіційний сайт Національної академії наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>

4. Йержі А. Супел «Участь України у Сьомій Рамковій Програмі ЄС статистичний звіт» Варшава – Київ, липень 2010 року.

5. Інформація о вантажоперевезеннях та для вантажоперевезень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ati.su/Default.aspx>, <http://www.rbc.ua/ukr/top/economic>

6. Інформаційно-аналітичний центр морського і річкового транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mirt.com.ua/ua/news.php>

7. Міністерство транспорту та зв'язку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/>

8. Horizon 2020. The Framework Programme for Research and Innovation (Brussels, XXX COM (2011) 808/3).

Рецензент: Балджи М.Д., д.е.н., зав. кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету.

19.12.2014